

LÝ THUYẾT CAN THIỆP KHỦNG HOẢNG TRONG HỖ TRỢ GIA ĐÌNH TRẺ TỰ KỶ

ThS. Nguyễn Phương Anh

Trường Đại học Lao động - Xã hội

phuonganh5115@gmail.com

TS. Nguyễn Trung Hải (79)

Trường Đại học Lao động - Xã hội

hainguyentrung1979@gmail.com

Tóm tắt: Lý thuyết can thiệp khủng hoảng được phát triển bởi nhiều tác giả khác nhau trên thế giới và ứng dụng trong nhiều lĩnh vực thực hành liên quan đến các vấn đề về chăm sóc sức khỏe tâm thần cho các cá nhân thuộc nhóm nguy cơ cao, chịu những cú sốc đột ngột hoặc gặp phải tình trạng căng thẳng kéo dài. Cha mẹ trẻ tự kỷ là một trong những cá nhân thuộc nhóm nguy cơ cao này. Họ là những người bị tác động bởi các nhóm gây ra khủng hoảng khác nhau, thứ nhất đó là cú sốc đột ngột khi tiếp nhận kết quả chẩn đoán về tình trạng tự kỷ của con mình, thứ hai đó là sự căng thẳng kéo dài khi phải chăm sóc, nuôi dưỡng và dạy dỗ trẻ tự kỷ. Bên cạnh đó là những áp lực về mặt kinh tế, thay đổi cấu trúc trong gia đình và các mối quan hệ nuôi dưỡng, chăm sóc với những thành viên còn lại của gia đình. Bài nghiên cứu tập trung vào việc phân tích và đánh giá những ứng dụng của lý thuyết can thiệp khủng hoảng trong hỗ trợ gia đình trẻ tự kỷ. Trong đó, những khủng hoảng của gia đình trẻ tự kỷ được đề cập dựa trên kết quả tổng hợp một số nghiên cứu về những vấn đề khó khăn của cha mẹ trẻ tự kỷ và kết quả phỏng vấn sâu 30 cha mẹ có con tự kỷ tại Việt Nam.

Từ khóa: can thiệp khủng hoảng, trẻ tự kỷ, gia đình trẻ tự kỷ

CRISIS INTERVENTION THEORY IN SUPPORTING FAMILY OF AUTISTIC CHILDREN

Abstract: The crisis intervention theory has been developed by many different authors around the world and applied in many practice areas related to mental health issues for individuals of high-risk group who suffer sudden shocks or experience prolonged stress. Parents of children with autism belong to this high-risk group. They are affected by different crisis groups, the first is the sudden shock of receiving the diagnosis of their child's autism, and the second is the prolonged stress of caring, nurturing and teaching autistic children. In addition, there are economic pressures, structural changes in the family and nurturing and caring relationships with the rest of the family. The following research focuses on analyzing and evaluating the applications of crisis intervention theory in supporting families of children with autism. The crises of autistic children's families mentioned in this article are based on the results of a several studies on the difficulties of parents of autistic children and the results of in-depth interviews with 30 families of autistic children in Vietnam.

Keywords: crisis intervention, autistic children, families of autistic children.

Mã bài báo: JHS - 137

Ngày nhận bài sửa: 15/7/2023

Ngày nhận bài: 20/2/2023

Ngày duyệt đăng: 20/8/2023

Ngày nhận phản biện: 3/3/2023

1. Đặt vấn đề

Mọi người trong chúng ta đều có thể bị khủng hoảng, đó là một nguy cơ tiềm ẩn trong cuộc sống. Hỗ trợ can thiệp khủng hoảng cho cá nhân, gia đình là một trong những lĩnh vực thực hành của công tác xã hội (CTXH). Việc nhận biết các nguy cơ này là một trong những kỹ năng quan trọng của người nhân viên CTXH. Do vậy, là một nhân viên CTXH cần phải hiểu về khủng hoảng và ý nghĩa của can thiệp khủng hoảng; tìm kiếm các dấu hiệu, căn cứ trên các chỉ báo để xác định tình trạng khủng hoảng của một cá nhân; nhìn nhận khủng hoảng dựa trên quan điểm về tác nhân của sự thay đổi; xác định rõ hỗ trợ can thiệp khủng hoảng là một hoạt động của CTXH trong làm việc với nhiều nhóm thân chủ khác nhau. Gia đình trẻ tự kỷ là một trong những nhóm có nguy cơ cao rơi vào tình trạng khủng hoảng. Bởi họ là nhóm người dễ dàng gặp những cú sốc về tâm lý khi phải đột ngột đối mặt với tình trạng phát triển gặp khó khăn của con mình. Lúc này họ gặp những áp lực về tâm lý nội tại bên trong như dằn vặt, tự trách bản thân. Bên cạnh đó, họ phải chịu tác động bởi việc chứng kiến hàng ngày những hành vi bất thường, khó kiểm soát của con mình (Nealy và cộng sự, 2012). Ngoài ra sự đánh giá, nhìn nhận và kỳ thị của các thành viên khác trong gia đình, họ hàng, cộng đồng cũng là những rào cản khiến họ rơi vào trạng thái căng thẳng kéo dài, từ đó nguy cơ cao dẫn tới khủng hoảng. Đó là những nguyên nhân khiến cha mẹ trẻ tự kỷ gặp phải những vấn đề về mặt sức khỏe tâm thần. Việc ứng dụng lý thuyết can thiệp khủng hoảng trong hỗ trợ cho gia đình trẻ tự kỷ là một trong những hoạt động CTXH cần chú trọng và thực hiện, từ đó góp phần thay đổi tình trạng khó khăn của cha mẹ trẻ tự kỷ, hỗ trợ họ trong việc chăm sóc sức khỏe tâm thần.

2. Tổng quan nghiên cứu

Việc phải đối mặt hàng ngày với đứa con tự kỷ là một việc khó khăn cho các bậc phụ huynh hay bất cứ thành viên nào trong gia đình trẻ. Các nghiên cứu trên thế giới đã chỉ ra những căng thẳng dẫn đến khủng hoảng là những vấn đề cha mẹ trẻ tự kỷ rất cần sự hỗ trợ để có thể vượt qua. Một số nhóm nghiên cứu dưới đây đề cập tới những căng thẳng và khủng hoảng của gia đình trẻ tự kỷ. Nhắc tới mức độ căng thẳng của cha mẹ trẻ tự kỷ, trong đó đặc biệt là sự căng thẳng của người mẹ, 80% trong số cha mẹ đã trả lời rằng sự căng thẳng kéo dài vượt qua giới hạn

của họ (Sharple và cộng sự, 1997). Sự căng thẳng của cha mẹ trẻ tự kỷ được mô tả trong kết quả điều tra về sức khỏe tâm thần của trẻ em đã đưa ra kết quả rằng họ tức giận và thất vọng về những hành vi của đứa trẻ, sự đau buồn vì những hy sinh trong cuộc sống và những khó khăn của họ để chăm sóc và nuôi dạy đứa con tự kỷ (Schieve và cộng sự, 2007). Cùng theo hướng nghiên cứu vấn đề căng thẳng của những bà mẹ có con ở lứa tuổi mẫu giáo bị tự kỷ hoặc chậm phát triển, nhóm tác giả Estes và cộng sự (2009) đã chỉ ra bằng chứng về mức độ căng thẳng trong việc nuôi dạy con cái và đau khổ tâm lý cao hơn đã được tìm thấy ở các bà mẹ trong nhóm trẻ tự kỷ và hành vi có vấn đề của trẻ em có liên quan đến việc tăng căng thẳng trong việc nuôi dạy con cái và đau khổ tâm lý ở các bà mẹ ở cả hai nhóm. Cũng đồng tình với quan điểm rằng mức độ căng thẳng của phụ huynh có con tự kỷ ở lứa tuổi mầm non cao hơn so với những gia đình có con mắc chứng Down, và mức độ căng thẳng của người mẹ luôn cao hơn người cha (Dabrowska, 2010). Cha mẹ của trẻ tự kỷ có xu hướng tức giận và có cảm xúc tiêu cực, họ cảm thấy căng thẳng hơn so với cha mẹ của những đứa trẻ có ít hành vi bất thường hơn. Thậm chí, mức độ căng thẳng của cha mẹ trẻ tự kỷ còn bị phụ thuộc và chi phối bởi những đau đớn mà đứa con tự kỷ của họ đang phải chịu đựng. Theo tác giả Danielle (2013), khi cha mẹ trẻ tự kỷ chứng kiến con cái họ phải trải qua những nỗi đau thể chất vì tự làm tổn thương bản thân mình ví dụ như tự cắn nát ngón tay, tự làm bị đau... sẽ khiến cho họ cảm thấy căng thẳng tốt độ. Từ những nghiên cứu được công bố trên, có thể thấy rằng cha mẹ của trẻ tự kỷ lo lắng về nhiều khía cạnh khác nhau, từ sự phụ thuộc suốt đời của đứa trẻ đến sự bất hòa trong gia đình, từ mạng lưới hỗ trợ đến sự chấp nhận của xã hội.

3. Phương pháp nghiên cứu

Bài nghiên cứu này được thực hiện dựa trên phương pháp tổng hợp và phân tích các tài liệu thứ cấp có liên quan đến chủ đề nghiên cứu. Các nhóm từ khóa được đưa ra tìm hiểu đó là căng thẳng của cha mẹ trẻ tự kỷ, lý thuyết mô hình can thiệp khủng hoảng, can thiệp khủng hoảng cho cha mẹ trẻ tự kỷ. Những tài liệu được sử dụng trong nghiên cứu này bao gồm lý thuyết can thiệp khủng hoảng. Các nghiên cứu liên quan đến vấn đề, nhu cầu và khó khăn, căng thẳng dẫn tới khủng hoảng của cha mẹ trẻ tự kỷ. Bên cạnh đó, bài viết sử dụng kết quả tổng hợp theo chủ

để của phỏng vấn sâu 30 cha mẹ trẻ tự kỷ tại các trung tâm can thiệp sớm, trung tâm giáo dục dành cho trẻ tự kỷ tại 5 tỉnh thành gồm: Yên Bái, Bắc Giang, Bắc Ninh, Hà Nội và Nghệ An về vấn đề những tác nhân gây khủng hoảng cho cha mẹ trẻ tự kỷ.

4. Kết quả và thảo luận

4.1. Những tác nhân gây nên khủng hoảng của gia đình trẻ tự kỷ

Tìm hiểu về khủng hoảng trong các gia đình có con về tự kỷ, sự căng thẳng trong các cuộc khủng hoảng được đề cập đến. Căng thẳng có thể được định nghĩa là trạng thái lo lắng hoặc áp lực về tinh thần do một tình huống khó khăn gây ra. Căng thẳng là một phản ứng tự nhiên của con người khiến chúng ta phải giải quyết những thách thức và mối đe dọa trong cuộc sống của mình. Mọi người đều trải qua căng thẳng ở một mức độ nào đó. Tuy nhiên, cách chúng ta phản ứng với căng thẳng tạo ra sự khác biệt lớn đối với sức khỏe tổng thể của chúng ta, (WHO).

Khủng hoảng được các chuyên gia định nghĩa theo nhiều cách khác nhau. Có một số cách tiếp cận và giải thích khác nhau về vấn đề này. Nhiều hướng tập trung vào cách con người đối mặt với sự việc hơn là chính sự việc đó. Theo Caplan, 1961: “Con người rơi vào trạng thái khủng hoảng khi họ đối mặt với một thử thách trước những mục tiêu quan trọng của cuộc sống - trở ngại mà, sau một thời gian, không thể vượt qua nếu chỉ giải quyết một cách thông thường”. Hoặc nhóm tác giả Lillibridge & Klukken, 1978 cho rằng khủng hoảng: “... là sự phá vỡ cân bằng khi một người thất bại trong việc giải quyết vấn đề theo kiểu truyền thống dẫn đến sự đảo lộn, vô vọng, buồn bã, hoang mang, và hoang sợ”. Cũng có quan điểm nhận định: “... khủng hoảng là nhận thức hoặc trải nghiệm về một sự kiện hoặc tình huống khi mà một khó khăn không thể chịu đựng được vượt khả năng đối phó của người đó”, (James & Gilliland, 2001).

Như vậy, có thể hiểu rằng căng thẳng là trạng thái cảm xúc được kích hoạt bởi một sự kiện khiến người ta cảm thấy lo lắng hoặc sợ hãi. Trạng thái căng thẳng đòi hỏi cá nhân phải đối phó, thích nghi hoặc tự điều chỉnh. Còn khủng hoảng là trạng thái sốc về tinh thần do một sự kiện hoặc một chuỗi các sự kiện bất thường gây ra những ảnh hưởng tiêu cực tới cá nhân; cá nhân thấy mất cân bằng và giảm sút các hoạt động chức năng vốn có. Người bị khủng hoảng có thể trải qua cảm giác căng thẳng. Sự căng thẳng sẽ tăng lên nếu mọi cách thức giải quyết vấn đề đều thất bại.

Việc đối mặt với kết quả chẩn đoán có con tự kỷ có thể gây nên một cuộc khủng hoảng cho cá nhân cha mẹ hoặc thậm chí là một cuộc khủng hoảng trong gia đình. Khi rơi vào trạng thái khủng hoảng một người sẽ tìm cách để giải quyết vấn đề hoặc hậu quả của sự kiện gây nên khủng hoảng. Trong quá trình đó họ sẽ gặp phải những căng thẳng nhất định. Ở đây, cha mẹ trẻ tự kỷ sẽ có thể gặp phải những căng thẳng trong chính chuỗi khủng hoảng do sự kiện có con tự kỷ. Kết quả nghiên cứu về các nhóm yếu tố gây nên căng thẳng ở cha mẹ trẻ tự kỷ của nhóm tác giả Sharple và cộng sự (1997) đã chỉ ra ba nhóm yếu tố chính đó là: (1) Sự lo ngại về tính lâu dài của tình trạng tự kỷ ở trẻ; (2) Sự thiếu chấp nhận của các thành viên trong gia đình và xã hội về các hành vi của trẻ tự kỷ; (3) Mức độ hỗ trợ xã hội thấp và thiếu quan tâm tới những hậu quả căng thẳng của cha mẹ trẻ tự kỷ.

Bên cạnh đó, sự kết hợp của các yếu tố gây căng thẳng và sự khó khăn trong điều chỉnh hành vi tại gia đình có thể gây ra những bất mãn, thất vọng và sẽ có thể phát triển thành một cuộc khủng hoảng. Hiểu khủng hoảng trong gia đình là điều quan trọng đối với việc hỗ trợ chăm sóc sức khỏe tâm thần vì việc này có thể sẽ đóng vai trò hướng dẫn trong việc cung cấp dịch vụ cho các gia đình có nguy cơ. Cũng theo nhóm tác giả này, bốn nhóm yếu tố ảnh hưởng tới khủng hoảng bao gồm:

(1) Nhu cầu cần đáp ứng khẩn cấp và lâu dài xuất phát từ nhiều yếu tố khác nhau: vấn đề sức khỏe, vấn đề tình cảm của trẻ, chăm sóc, nhiều yếu tố gây căng thẳng, căng thẳng ở trường, tử vong, thay đổi cuộc sống, hành vi của trẻ và các vấn đề gia đình.

(2) Mất khả năng nội tại của bản thân: các bà mẹ không đối phó với những thách thức trong cuộc sống, bao gồm cả việc hỗ trợ con cái đối phó hoặc mất khả năng hoạt động hoặc thực hiện các trách nhiệm, dẫn đến mất chất lượng cuộc sống.

(3) Khó khăn khi tiếp cận các nguồn lực bên ngoài bao gồm thiếu sự hỗ trợ, các vấn đề về tiếp cận dịch vụ khẩn cấp, vấn đề tài chính và mất nguồn lực hoặc hoàn toàn không có sẵn nguồn lực dành cho gia đình trẻ tự kỷ.

(4) Sự đánh giá chủ quan một cách tiêu cực về tình trạng cuộc sống của gia đình trẻ tự kỷ và những thách thức trong cuộc sống hiện tại dẫn đến căng thẳng và tuyệt vọng.

Theo kết quả phỏng vấn sâu 30 cha mẹ của trẻ tự kỷ tại 5 tỉnh thành của Việt Nam, gồm Yên Bái, Bắc Giang, Bắc Ninh, Hà Nội và Nghệ An đã cho thấy

những vấn đề gây nên căng thẳng hoặc kéo dài thành những cuộc khủng hoảng cho gia đình trẻ tự kỷ cũng có cùng những nguyên nhân và yếu tố tác động như một số nghiên cứu trên thế giới đã trình bày ở phần 2 - Tổng quan nghiên cứu. Tổng hợp những khó khăn gây ra khủng hoảng cho cha mẹ trẻ tự kỷ được dẫn ra theo các nhóm vấn đề, đầu tiên là việc thiếu kỹ năng tự đối phó và nguồn lực hỗ trợ khi đối mặt với kết quả chẩn đoán tự kỷ của con. Đề cập tới vấn đề này, cha mẹ trẻ tự kỷ có ý kiến rằng: *“Thời điểm tôi cảm thấy khủng khiếp nhất đó là lúc cho con đi khám tại bệnh viện Nhi và bác sĩ thông báo con bị tự kỷ. Tôi hoang mang lắm, về nói chuyện với chồng và gia đình thì ai cũng gạt đi và cho rằng con tôi không làm sao cả, chỉ chậm nói thôi, sau sẽ hết. Tôi cảm thấy thực sự bất lực và sợ hãi”*, (Phòng vấn sâu 19, nữ, 36 tuổi, nông thôn).

Bên cạnh đó là sự căng thẳng kéo dài trong gia đình liên quan đến những khó khăn về nguồn lực kinh tế suy giảm, thiếu nhân lực chăm sóc trẻ tự kỷ: *“Nói tới khó khăn khi có đứa con tự kỷ thì tôi có thể kể ra rất nhiều, từ việc tài chính trong gia đình bấp bênh, con luôn la hét không hiểu lời cha mẹ nói, khó có thể sắp xếp người trông coi trẻ. Gia đình đã thực sự bị đảo lộn vì tình trạng của con”*, (Phòng vấn sâu 9, nữ, 40 tuổi, thành thị).

Tình trạng bất hòa bạo lực giữa các thành viên trong gia đình cũng là tác nhân khiến cho cha mẹ trẻ có thể rơi vào tình trạng khủng hoảng: *“Từ khi có kết quả con bị tự kỷ, gia đình tôi thay đổi hoàn toàn, nhất là gia đình chồng, ai cũng nói là do tôi mà con tôi bị vậy, tôi thực sự mệt mỏi vì điều đó, con bị như vậy tôi đã khổ quá rồi, giờ lại là lỗi của tôi, tôi không biết phải làm sao cả”*, (Phòng vấn sâu 18, nữ, 25 tuổi, nông thôn).

Cha mẹ trẻ cũng cho biết việc bị kỳ thị và phân biệt đối xử đã khiến họ cảm thấy sợ hãi: *“Tôi cũng hiểu là con cần được ra ngoài, cần được tham gia các hoạt động chung nhưng khi đưa con đi ra ngoài không phải ai cũng hiểu về căn bệnh của con, tôi sợ nhìn những ánh mắt thương hại, xì xào thậm chí là những lời nói kiểu cha mẹ không biết quan tâm dạy dỗ con, suốt ngày cho xem tivi, điện thoại làm gì con chẳng tự kỷ”* (Phòng vấn sâu 2, nữ, 36 tuổi, nông thôn).

Ngoài ra, việc thiếu kiến thức và phương pháp chăm sóc nuôi dạy trẻ tự kỷ cũng là tác nhân khiến cha mẹ cảm thấy mất cân bằng, khó có thể thích nghi: *“Tôi cảm thấy áp lực khi phải dạy con học ở nhà, việc tương tác với con cũng rất khó khăn, tôi chẳng biết phải làm như thế nào, các cô ở trung tâm cũng có hướng dẫn nhưng để làm theo thực sự là khó đối với tôi, việc này kéo*

dài khiến tôi rất mệt mỏi và lo lắng”, (Phòng vấn sâu 11, nữ, 30 tuổi, nông thôn).

Tất cả những vấn đề trên có thể phát triển thành một cuộc khủng hoảng trong gia đình hoặc sự khủng hoảng của từng thành viên với các mức độ khác nhau. Trong đó không phân biệt là cha mẹ hay trẻ tự kỷ, thậm chí những đứa trẻ còn lại trong gia đình cũng phải chịu những áp lực, căng thẳng kéo dài xuất phát từ tình trạng tự kỷ của anh/ chị em của mình (Saccà và cộng sự 2019; Bonis và cộng sự 2015). Và nếu không được phát hiện và hỗ trợ kịp thời thì khủng hoảng sẽ xuất hiện.

4.2. Nhân viên công tác xã hội hỗ trợ gia đình trẻ tự kỷ thông qua các lý thuyết can thiệp khủng hoảng

Lý thuyết can thiệp khủng hoảng được phát triển bởi rất nhiều tác giả khác nhau trên thế giới, được xây dựng thành những mô hình can thiệp cụ thể, mang tính ứng dụng cao trong công tác xã hội. Trong đó tiêu biểu là các mô hình của: Naomi Golan, Robert (1991), Jame và Galliland (1982). Các tác giả đã đưa ra các mô hình can thiệp khủng hoảng theo các bước khác nhau, nhưng tựu chung lại đều thể hiện việc hỗ trợ thân chủ vượt qua khủng hoảng cần đi theo các giai đoạn phát triển của khủng hoảng. Trong đó theo quan điểm về sự trải nghiệm khủng hoảng của nhà tâm thần học người Mỹ gốc Thụy Sĩ - Elizabeth Kubler-Ross (1960), theo ông sự trải nghiệm này gồm có 5 giai đoạn: Sốc, chối bỏ - Tức giận - Thương lượng - Trầm uất - Chấp nhận. Như vậy, đối với nhóm thân chủ là gia đình của trẻ tự kỷ, tình trạng căng thẳng và những vấn đề họ phải đối mặt là tình huống nguy cơ cao có thể dẫn tới khủng hoảng. Hiểu rõ và ứng dụng các mô hình can thiệp khủng hoảng là nền tảng để tiến hành việc hỗ trợ cho gia đình trẻ tự kỷ. Một số mô hình can thiệp khủng hoảng tiêu biểu có thể xem xét đến như sau:

(1) Mô hình can thiệp khủng hoảng của Gilliland (1982), gồm 6 bước:

- Xác định vấn đề
- Đảm bảo sự an toàn cho thân chủ
- Cung cấp các hỗ trợ cần thiết
- Kiểm tra phương án hành động
- Lên kế hoạch hỗ trợ
- Cam kết hành động

(2) Mô hình can thiệp khủng hoảng của Robert (1991), bao gồm 7 giai đoạn:

- Tiếp cận thân chủ với tình trạng khủng hoảng hiện tại

- Thiết lập mối quan hệ với thân chủ
- Xác định những vấn đề chính
- Giải quyết những cảm xúc tiêu cực
- Gợi mở và khai thác những khả năng để xử lý tình huống
- Hình thành và phát triển kế hoạch
- Thiết lập cách theo dõi đánh giá.

Nhận thức được điều này, nhân viên CTXH trong quá trình làm việc cần thể hiện vai trò của mình trên các khía cạnh như sau:

Nhân viên CTXH sẽ đánh giá các chức năng, sự cởi mở của các cá nhân trải qua cuộc khủng hoảng để đưa ra các kỹ năng và cơ chế mới để đối phó với những cuộc khủng hoảng của họ.

Nhân viên CTXH cũng giúp các cá nhân trong việc làm giảm cảm xúc bất lực, cô lập, đau khổ... sử dụng các nguồn lực xã hội để giúp các cá nhân khôi phục chức năng xã hội của họ trong thời gian sớm nhất có thể.

Trong đó, nhân viên CTXH cần thực hiện những hoạt động bao gồm:

Thiết lập quan hệ với thân chủ/ hệ thống thân chủ nhằm giảm thiểu sự lo lắng thông qua việc lắng nghe, trợ giúp cá nhân hiểu được quan điểm và phối hợp hành động với các giải pháp khả thi;

Thu thập thông tin về khủng hoảng, các sự kiện và quá trình diễn ra, tập trung vào tái lập sự thay đổi;

Giúp từng cá nhân thân chủ hiểu rõ vấn đề của mình;

Hỗ trợ cá nhân tiếp nhận, thay đổi nhận thức và cùng tìm ra các giải pháp cho bản thân.

Như vậy, ứng dụng lý thuyết can thiệp khủng hoảng trong hỗ trợ gia đình trẻ tự kỷ đó chính là việc nhân viên CTXH cần phải nắm rõ các mô hình can thiệp khủng hoảng, tiếp theo là hiểu rõ và từ đó thể hiện vai trò của mình trong các hoạt động với thân chủ. Trong đó nhân viên CTXH cần xác định những hoạt động chủ đạo cần thiết trong quá trình làm việc can thiệp khủng hoảng cho thân chủ hoặc hệ thống thân chủ.

5. Kết luận

Trong hỗ trợ trẻ tự kỷ và gia đình trẻ tự kỷ, nguy cơ khủng hoảng là vấn đề nhân viên CTXH cần có sự quan tâm đúng mức. Với tất cả những biểu hiện, các tình huống và nguy cơ dẫn đến khủng hoảng của các thành viên trong gia đình trẻ tự kỷ là tiền đề để nhân viên CTXH lựa chọn cách thức và mô hình can thiệp khủng hoảng phù hợp với nhóm thân chủ này. Việc ngăn ngừa, can thiệp khủng hoảng với cha mẹ trẻ tự kỷ hoặc các thành viên khác trong gia đình trẻ tự kỷ có một ý nghĩa rất lớn không chỉ đem lại lợi ích cho cha mẹ, cho các thành viên đó mà còn là yếu tố tác động trực tiếp đến việc chăm sóc, nuôi dưỡng và giáo dục trẻ tự kỷ bởi một trong những đặc trưng của trẻ đó chính là việc trẻ rất khó có thể sống độc lập, sự phụ thuộc và điểm yếu của nhóm trẻ này. Do đó, cha mẹ, gia đình là rất quan trọng với trẻ tự kỷ, nếu gia đình gặp vấn đề thì đứa trẻ cũng bị tác động mạnh. Việc can thiệp khủng hoảng sẽ đi đến các mục tiêu cụ thể đó là sự: giảm thiểu sự mất cân bằng và các biểu hiện của khủng hoảng; phục hồi các chức năng trước khủng hoảng; nhận định, làm rõ các hỗ trợ thay đổi khác cho thân chủ; và góp phần phát triển các mô hình can thiệp khủng hoảng mới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Annette. E, Jeffrey. M, Geraldine. D, Elizabeth. K, Xiao-Hua. Z, Robert. A. (2009). Parenting stress and psychological functioning among mothers of preschool children with autism and developmental delay. *Autism*. Vol 13 (4):375-87. doi: 10.1177/1362361309105658.
- Angela. S, Francesca. C, Maria. C. (2019). Parents of Children with Autism Spectrum Disorder: a systematic review. *Journal of Clinical and Developmental Psychology* 1: 30-44.
- Burl E. G. (2012). *Crisis Intervention Strategies*.
- Christopher. F, Vicki. B & Bill. E. (2009). Influence of gender, parental health, and perceived expertise of assistance upon stress, anxiety, and depression among parents of children with autism. *Journal of Intellectual & Developmental Disability*. Pages 19-28 Published online: 10 Jul 2009.
- Danielle. E. (2013). *In Autism, the Importance of the Gut*. Theatlantic.
- Dabrowska & Pisula. (2010). *Parenting stress and coping styles in mothers and fathers of pre-school children with autism and Down syndrome*. First published: 11 February 2010. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2788.2010.01258.x>
- Laura. A , Stephen. J , Catherine. R, Susanna N , Coleen. B. (2007). *The relationship between autism and parenting stress*. *Pediatrics* 119 (Supplement_1): S114-S121.
- Susan. B. (2016). *Stress and Parents of Children with Autism: A Review of Literature*. Taylor and Francis Online 37: 153-163.
- WHO. (2023). *Stress*. <https://www.who.int/news-room/questions-and-answers/item/stress>